

En läsande skola i Vasa

V A S A .

V A A S A .

Sisällysluettelo

Mål	3
Mål för undervisningen	3
Mål för elevens verksamhet och lärande	3
En språkmedveten lärare	4
Bedömning av det läsfrämjande arbetet	4
Läsfrämjande arbetet är en gemensam fråga	5
Verksamhetskultur och lärmiljöer stöder det läsfrämjande arbetet	5
Språkmedveten verksamhetskultur i skolan	6
Tillräckliga resurser	6
Lästteam	7
Systematiskt samarbete med biblioteket	8

V A A S A . Läskunnighetsstrategin

Läskunnighetsstrategin baserar sig på läroplanerna för den grundläggande utbildningen, *Nationella läskunnighetsstrategin 2030* och Utbildningsstyrelsens *En läsande skola* -verktyget. Strategin omfattar mål och innehåll för samt utvärdering av arbetet för att stärka läskunnigheten på skolan samt insatser och arbetsfördelning på den individuella skolans nivå.

Mål

Mål för undervisningen

- Varje ämne i grundskolan tar ansvar för elevernas läskunnighet.
- Skolan har starka strukturer för läsfrämjande insatser.
- Eleverna får på ett jämställt sätt tillräckligt stöd genast när behovet uppstår för att utveckla läsfärdigheterna oberoende av till exempel kön, språk eller kulturell gruppering.
- Skolans personal utnyttjar, tillämpar och utvecklar språkmedvetna verksamhetsmodeller i sitt dagliga arbete. Detta innebär till exempel att läraren arbetar på ett språkmedvetet sätt och handleder eleverna i att ta till sig ämnets begrepp samt att läsa, tolka och producera texter.
- I undervisningen används klarspråk i tillräcklig mån för att gagna elever som talar finska eller svenska som andraspråk samt elever som har olika inlärningssvårigheter.
- De läsfrämjande insatserna når alla elever i grundskolan. I synnerhet bör man beakta olika språkgrupper och elever som behöver stöd för läskunnighet till exempel genom att erbjuda personlig handledning och genom att utbilda lärare, handledare och till exempel skolcoacher i språkmedvetna verksamhetsmodeller.

Mål för elevens verksamhet och lärande

- Eleven blir intresserad av litteratur.
- Eleven får positiva läsoplevelser.
- Eleven inspireras att lyssna och läsa litteratur, som är lämpligt och intressant samt att utveckla sitt läsintresse.
- Eleven upprätthåller och utvecklar sin läskunnighet och sitt läsintresse.
- Eleven lär sig att använda biblioteket på ett mångsidigt sätt.
- Eleven bekantar sig med de olika delområdena inom multilitteracitet (t.ex. tolkning av bilder, medieläskunnighet).
- Eleven utvecklar goda strategier för läsförståelse.
- Eleven lär sig att utveckla sin språkliga och kulturella identitet, att uppskatta olika kulturer och språk samt att använda sig av medie- och kulturtjänster.

Grundläggande utbildningen

- förstår hur ett andraspråk utvecklas
- värdesätter språklig mångfald
- engagerar
- förstår värdet av identitet och språkets roll i utvecklingen av identitet
- förstår och beaktar språkets olika register och dimensioner i sitt planeringsarbete
- förstår betydelsen av interaktion i lärandet
- erbjuder möjligheter till meningsfull växelverkan
- stöder elevernas känsla av självförmåga

Bedömning av det läsfrämjande arbetet

Långsiktiga mål och strukturer för det läsfrämjande arbetet skapas för varje skola. Målen kan och de läsfrämjande insatserna kan specificeras årligen i enlighet med de behov som har framkommit på skolan. Eleverna kan fylla i en kartläggning av läsvanor och läsintresse i början och i slutet av varje läsår. I årskurserna 1 – 6 kan till exempel klassläraren ansvara för kartläggningen i sin klass. På åk 7–9 avgörs ansvarspersonen skolvis (t. ex. klassföreståndare). Resultaten av kartläggningen går igenom i skolans lästeam eller på ett personalmöte. Utifrån resultaten av enkäten väljer lästeamet i samarbete med den övriga personalen ut 1–3 mål för det läsfrämjande arbetet för läsåret.

Målen tecknas upp i läsårsplanen. Utvärderingen som görs på våren hjälper skolan att se i vilken mån målen har nåtts.

För att nå målen för det läsfrämjande arbetet är det viktigt att skriva ner de läsfrämjande insatser som skolan väljer för att nå sina mål. Insatserna väljs ut i samarbete mellan lästeamet och skolans övriga personal. Idéer till åtgärder finns tillgängliga i *Idébank och årsklocka för läsning* samt på Utbildningsstyrelsens *En läsande skola* -planeringsverktyget.

Elevernas svar från kartläggningen kan också användas mer specifikt som stöd för det läsfrämjande arbetet på årskursnivå. En klasslärare kan till exempel erbjuda sina elever mer precist det stöd de behöver för att utveckla sina läsfärdigheter och sitt läsintresse.

Läsfrämjande arbetet är en gemensam fråga

Hela arbetsgemenskapen och alla ämnen tar ansvar för att utveckla skolans verksamhet inom multilitteracitet och språkmedvetenhet samt att inspirera till läsning. Språkmedvetna metoder spelar också en central roll i undervisningen i varje ämne. Användningen av språkmedvetna metoder i undervisningen är till nytta för eleverna oberoende av deras språkliga bakgrund.

Multilitteraciteten bör utvecklas systematiskt redan från början av skoltiden. Inom multilitteraciteten beaktas enligt läroplanen förutom den grundläggande läs- och skrivkunnigheten även tolkning av bilder, kritisk läsning, medielitteracitet och digital litteracitet på ett för åldersnivån anpassat sätt. Stöd för undervisningen av medielitteracitet och digital litteracitet kan hittas på Vasa Stads Digistig inom fostran och grundläggande utbildning.

Verksamhetskultur och lärmiljöer stöder det läsfrämjande arbetet

Forskning har visat att miljön påverkar hur elever uppfattar läsning. För att väcka läslust är det viktigt att skolan har en läsande verksamhetskultur där läsning tillhör alla. Genom samarbete mellan hem och skola lär sig föräldrarna om vikten av läskunnighet och hur föräldrarna kan bidra till det läsfrämjande arbetet.

En läsande kultur är en etablerad del av skolans verksamhet. Genom att synliggöra det läsfrämjande arbetet och involvera hela skolgemenskapen i samarbete med intressentgrupper skapas en läsgemenskap där elever och personal får positiva läsoplevelser. Det läsfrämjande arbetet kan lyftas fram till exempel genom olika kampanjer, såsom läsdagar och -diplom. Även små vardagsrutiner, såsom dagligen eller en gång i veckan återkommande lässtunder, är betydelsefulla. Skolan kan också anordna eller erbjuda eleverna möjlighet att delta i evenemang relaterade till läsning varje läsår.

Skolan betonar att alla typer av läsning är acceptabla. Eleverna läser mångsidigt och läsningen följs upp samt synliggörs till exempel med hjälp av stämplat, läsdiplom eller diagram. Ju mer konkret det läsfrämjande arbetet syns i vardagen, antingen genom läsaktiviteter, affischer eller gemensamma projekt, desto bättre.

Det är viktigt att skolan skapar lärmiljöer som inspirerar och främjar läskunnighet. Skolbiblioteket hålls prydligt med hjälp av gemensamma satsningar, böcker finns tillgängliga i klassrummen och skolan har eventuellt till och med mysiga läshörnor. Skolan kan ha en tidskrift på Teams som eleverna får producera texter till. Genom att engagera eleverna är det möjligt att förstärka elevernas förankring i läsning.

Bekanta dig gärna med kapitlet om en läsande verksamhetskultur och att skapa lärmiljöer som stöder det läsfrämjande arbetet i Utbildningsstyrelsens *En läsande skola* -verktyg.

Språkmedveten verksamhetskultur i skolan

Språkmedveten undervisning är till nytta för alla elever. Det finns ett särskilt behov av språkmedveten undervisning i undervisningsgrupper som är heterogena i fråga om språk- eller textfärdigheter, det vill säga skillnaderna i elevernas färdigheter är stora. Olika ämnen har sitt eget språk, till exempel gällande terminologi, meningsbyggnad och texttyper. En språkmedveten lärare känner till språket i sitt ämne och förstår dess betydelse i undervisningen samt fäster uppmärksamhet vid sitt eget språkbruk. En språkmedveten lärare undervisar till exempel på ett strukturerat sätt och genom olika kanaler:

- skriftligt
- verbalt
- med hjälp av bilder
- med hjälp av stödtecken
- på olika språk
- upprepning
- spjälka upp instruktioner

Det är viktigt att komma ihåg att alla språk är tillåtna i skolan. Från bedömningsperspektiv är det viktigt att till exempel prov inte mäter elevens språkkunskaper utan hur väl eleven behärskar lärostoffet.

Språkmedveten verksamhet under lektionerna främjas av

- strukturer
- kärnbegrepp och nyckelord
- visualisering och bildstöd
- rutiner
- upprepning, tydliga och spjälkta instruktioner
- modeller
- åskådliggörande (miner, gester, bilder, föremål etcetera)
- inlärningsstrategier

Förutom språkmedveten pedagogik finns det också ett behov av språkstöd i undervisningen av elever som övergår från den förberedande undervisningen till den grundläggande utbildningen. Elevens språkfärdigheter efter ungefär ett år av förberedande undervisning kommer att utvecklas ännu under flera år. Med språkstöd i undervisningen avses språkpedagogiskt stöd som på ett flexibelt sätt riktas till inläring av skolans undervisningsspråk och ämnesinnehåll, antingen i kompanjonundervisning eller separat undervisning.

Tillräckliga resurser

Det är viktigt att reservera tillräckligt med resurser till ett läsfrämjande arbete som beaktar även utvecklingen av multilitteracitet. En diskussion om resursernas tillräcklighet och om arbetsfördelningen spelar en central roll. Viktiga resurser med tanke på det läsfrämjande arbetet är till exempel

Grundläggande utbildningen

V A A S A .

- Arbetstiden som reserveras för det läsfrämjande arbetet: lärarens arbetstid, den läsansvarigas arbetstid, arbetstid reserverad för samarbete
- Litteratur som lämpar sig för de olika årskurserna samt litteratur för elever som behöver stöd, såsom litteratur på klarspråk, skall finnas tillgängligt på skolan eller på biblioteket i mån av möjlighet. Litteraturen ska vara aktuell och intressant ur barn och ungas synvinkel.
- Litteraturuppgifter som lämpar sig för de olika årskurserna samt litteratur för elever som behöver stöd, såsom litteratur på klarspråk, skall finnas tillgängligt på skolan eller på biblioteket i mån av möjlighet.
- alternativ som stöder multilitteracitet inom skolans klubb- eller eftermiddagsverksamhet (t. ex. ordkonst, dramaklubb, bokklubb)
- Digitala miljöer och enheter (t.ex. ljudbokstjänster, tillgänglighetsfunktioner, datorer, iPads)

Bekanta dig gärna med kapitlet om resurser i Utbildningsstyrelsens *En läsande skola* -verktyg.

Stödmaterial för att förverkliga det läsfrämjande arbetet finns tillgängligt *Idébank och årsklocka för läsning* och planen för kulturföstran.

Lästeam

Varje skola har ett lästeam. Till lästeamet hör till exempel rektorn, den biblioteksansvariga, lärarrepresentanter för olika läroämnena, speciallärare samt representanter för elever och föräldraföreningar. Lästeamet bildas i början av läsåret. Till Teamets uppgifter hör att

- plocka ut från läskunnighetsstrategin och skriva upp i läsårsplanen 1–3 centrala mål som skolan jobbar mot under läsåret. Målen kan väljas på grund av enkäten som eleverna fyllt i i början av läsåret.
- skriva upp konkreta åtgärder som bidrar till att skolan når målen för det läsfrämjande arbetet.
- utvärdera åtgärdernas effekter och resursernas tillräcklighet samt modifiera verksamheten utgående från utvärderingens resultat.
- fungera som en länk mellan skolan och En läsande kommun -nätverket.
- fungera som en länk mellan skolan och biblioteket.
- delta i *En läsande skola* -modellens webinarer och dela med sig av information och kunskap i sin arbetsgemenskap.
- uppmuntra personalen på skolan att delta i läsrelaterade temadagar, -veckor och -evenemang (se *Idébank och årsklocka för läsning*)
- uppmuntra och vägleda lärarna i genomförandet av *Bibliotekstigen* och *Samarbete mellan skola och bibliotek* -modellen.
- bekanta personalen med användningen av *En läsande skola* -modellen

V A A S A .

Systematiskt samarbete med biblioteket

Skolorna samarbetar med biblioteket systematiskt och regelbundet.

Samarbetet styrs av Bibliotekstigen. Lästeamet fungerar som en länk mellan biblioteket och skolan och ansvarar för utvecklingen av samarbetet. De samarbetsformer som finns på *Bibliotekstigen* genomförs årligen.

Skolans lästeam fungerar som en länk mellan skolan och biblioteket och ansvarar för att utveckla samarbetet med biblioteket. Samarbetet med biblioteket kan skrivas in i läsårsplanen.

Samarbete mellan skola och bibliotek har skapats utgående från *Vasa Stads Bibliotekstig* som är en del av planen för kulturfostran. Samarbetets mål och innehåll baserar sig på läroplanen för den grundläggande utbildningen. Den grundläggande utbildningens dokument *Samarbete mellan skola och bibliotek* fungerar som lärarens verktyg i planeringen av samarbetet och genomförandet av bibliotekssamarbetet. I *Samarbete mellan skola och bibliotek* finns det samarbetsformer som bidrar till att främja det läsfrämjande arbetet på varje årskurs. De årskursspecifika samarbetsformerna i *Samarbete mellan skola och bibliotek* genomförs alltid i mån av möjlighet.

